

Rákóczi korának rajza mélyreható művelődéstörténeti elemzéseivel és mértéktartó pozitívizmusával továbbá következtetéseinek és értelmezéseinek sokoldalúságával hasznos alapot vet a további bűvárkodás számára. Bár meg kell jegyeznünk, hogy ítéleteiben nem mér egyforma pártatlansággal az egyes felekezeteknek.

A mű olvashatóságát nagyban megkönnyíténé, az áttekintést pedig fokozná, ha egykorú krónikák idézetei, a családi feljegyzések és egyéb bőven merített szemelvények a függelékbe kerültek volna.

A könyv tudományos értéke főleg az, hogy Kispál a XVII. századi Erdély életének bemutatásával fontos adalékot szolgáltat Erdély későbbi sorsának megértéséhez.

Visy József.

Dékány István: A magyarság lelki arca. Athenaeum kiadás 1942. 276 lap

A sok magyarságismereti munka közül kétségtől Dekány könyve egyik legjelentősebb. Komoly filozófiai megalapozottságán kívül olyan történelmi és irodalmi ismeretről tesz bizonyosságot, amellyel az e szakkörben működőket is érdeklődéssel töltheti el. Ezekben tulmenően minden sorából kitűnik, hogy nemcsak pusztán ismeretek számára a leírtak, hanem eleven élet, személyes élmény. Az e téren legjelentősebb két tudományág, a magyar irodalom szak-eredményei, filozófiai összefoglalásban jelennek meg úgy, hogy e könyv izgalmasabb olvasmány bármilyen regénynél, mert lépten — nyomon olyan megállapításokkal gazdagítja a magyarságról alkotott képet, amelynek valamennyije élményszámba megy.

A könyv 6 részre oszlik; ezek közül az első a *néplelek alapérzéseivel* foglalkozik. Itt azt a ma már lassan tagadásbamenő tételt fejtegeti, hogy kelet népe voltunk nyugaton s ma nyugat népe vagyunk keleten. A következő 100 oldalon kifejtett rengeteg anyag szebbnél-szebb és mélyreható vonását tartalmazza a magyar lelki-ségnek. Rámutat többek között arra, hogy igen is a magyar ember alkalmas arra, hogy vezessék, mert „szereti a bizalmat keltő magatartását”, amire rengeteg apró jel utal, csak hogy az eddigi próbálkozások nem a nép érdekében történtek. Itt van szó az Ázsiából örökölt „néma türelemre való beidegződöttségről”, de itt kapunk remek sorokat a magyarság reális helyzetéről is. Hivatkozik Dekány arra is, hogy a nemzetek karakterének egyes vonásai nagy átlagban minden nemzetnél alapján véve azonosak, csak azoknak arányából adódik egyéni jellegük. Utal Dekány arra is, hogy a nép jellemében kellene gyökereznie jogrendszerünknek, közintézményeinknek, stb. Nem utolsó sorban remek meglátása az is, „hogy a magyar paraszt is maga szerint úr”. Külön kiemelkedik e részből a *személyiség tisztelete* c. fejezete.

A harmadik rész az értelmi sajátosságokat tárgyalja, szól a *magyar lélek egyéniségéről*, a magyar jóságról stb. A negyedik részben a befelé forduló lélek rajzát kapjuk, míg az ötödikben a *jellem forradalmáról* ír a szerző. Az utolsó részben a *Tudomány útjai* címen a néplelek kutatásainak történeti fejlődését és annak magyar vonatkozásait tárgyalja Dekány.

A tanulmány elolvasása után az az érzésünk, hogy olyan iránytűt kaptunk szívünkbe és agyunkba, amellyel biztosan építhetjük a sajátos magyar mult alapján, a biztos magyar jövőt.

Gergely Gergely.

Koroda Miklós: Megvilágosodott már. Singer és Wolfner kiad. I-II. k. 310+262 l. 1942.

Minden szellemtörténeti kutatás és ábrázolás — ha a korszak tárgyias tolmácsolója kíván lenni — csakis a történeti személyek írásos vagy ténybeli alkotásaira támaszkodhat. Ezt a tételt tartja szem előtt Koroda Miklós könyve, amely a